Štvrtok 8. októbra 2020

P9_TA(2020)0256

Námietka voči vykonávaciemu aktu: Maximálne hodnoty obsahu akrylamidu v určitých potravinách pre dojčatá a malé deti

Uznesenie Európskeho parlamentu z 8. októbra 2020 o návrhu nariadenia Komisie, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1881/2006, pokiaľ ide o maximálne hodnoty obsahu akrylamidu v určitých potravinách pre dojčatá a malé deti (D067815/03 – 2020/2735(RPS))

(2021/C 395/04)

Európsky parlament,

— so zreteľom na návrh nariadenia Komisie, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1881/2006, pokiaľ ide o maximálne hodnoty obsahu akrylamidu v určitých potravinách pre dojčatá a malé deti (D067815/03,

— so zreteľom na nariadenie Rady (EHS) č. 315/93 z 8. februára 1993, ktorým sa stanovujú postupy Spoločenstva u kontaminujúcich látok v potravinách ([1]), a najmä na jeho článok 2 ods. 3,

— so zreteľom na nariadenie Komisie (EÚ) 2017/2158 z 20. novembra 2017, ktorým sa stanovujú opatrenia na minimalizáciu množstiev akrylamidu a jeho referenčné hodnoty v potravinách ([2]),

— so zreteľom na vedecké stanovisko k akrylamidu v potravinách, ktoré 30. apríla 2015 prijal panel pre kontaminujúce látky v potravinovom reťazci (ďalej len „panel CONTAM“) Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (EFSA) a ktoré bolo uverejnené 4. júna 2015 ([3]),

— so zreteľom na článok 5a ods. 3 písm. b) rozhodnutia Rady 1999/468/ES z 28. júna 1999, ktorým sa ustanovujú postupy pre výkon vykonávacích právomocí prenesených na Komisiu ([4]),

— so zreteľom na článok 112 ods. 2 a 3 a na článok 112 ods. 4 písm. c) rokovacieho poriadku,

— so zreteľom na návrh uznesenia Výboru pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín,

Všeobecne

A. keďže akrylamid je chemická zlúčenina prítomná v potravinách, ktorá sa vytvára z prirodzene prítomných látok bez asparagínu a cukrov počas vysokoteplotného spracovania, ako je opekanie, praženie a pečenie;

B. keďže spotrebitelia sú vystavení akrylamidu v priemyselne vyrábaných potravinách, ako sú čipsy, chlieb, sušienky a káva, ale aj pri domácom varení, napr. pri opekaní chleba alebo vyprážaní hranolčekov;

C. keďže dojčatá, batoľatá a iné deti sú najviac vystavenou vekovou skupinou vzhľadom na ich nižšiu telesnú hmotnosť, a preto sú osobitne zraniteľné; keďže je známe, že deti majú vyšší metabolizmus z dôvodu väčšieho pomeru hmotnosti pečene a tela, čo zvyšuje pravdepodobnosť, že glycidamid (metabolit akrylamidu, ktorý sa vytvára biotransformáciou) sa môže u detí vytvárať vo väčšej miere, čím sa zvyšuje pravdepodobnosť toxicity akrylamidu u detí ([5]);

([1]) Ú. v. ES L 37, 13.2.1993, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 304, 21.11.2017, s. 24.
([3]) Vestník EFSA 2015; 13(6):4104, http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4104
([4]) Ú. v. ES L 184, 17.7.1999, s. 23.
([5]) Pozri Erkekoğlu, P., Baydar, T.,: Toxicity of acrylamide and evaluation of its exposure in baby foods (Toxicita akrylamidu a hodnotenie jeho výskytu v potravinách pre deti), *Výskumný výskum v oblasti výživy*, zväzok 23, vydanie 2, december 2010, s. 323 – 333, https://doi.org/10.1017/S0954422410000211.

Problematická bezpečnosť

D. keďže podľa harmonizovanej klasifikácie a označovania (CLP00), ktoré schválila Únia, je akrylamid je toxický, ak sa prehltne, môže spôsobiť genetické poruchy, rakovinu, poškodzuje orgány dlhodobým alebo opakovaným vystavením, je škodlivý pri kontakte s pokožkou, spôsobuje vážne podráždenie očí, je škodlivý pri vdýchnutí, je podozrenie, že narúša plodnosť, spôsobuje podráždenie kože a môže vyvolať alergickú kožnú reakciu; keďže klasifikácia, ktorú spoločnosti poskytli Európskej chemickej agentúre (ECHA) v registráciách podľa nariadenia REACH, navyše identifikuje, že táto látka môže narúšať plodnosť alebo poškodzovať nenarodené dieťa ([6]);

E. keďže okrem toho sa pozorovala degenerácia periférnych nervov a nervových zakončení v niektorých oblastiach mozgu súvisiacich s pamäťou, učením sa a kognitívnymi funkciami ([7]);

F. keďže vedecké stanovisko panelu CONTAM z 30. apríla 2015 o akrylamide v potravinách ([8]) zo všetkých dostupných údajov zistilo štyri možné kritické parametre pre toxicitu akrylamidu, t. j. neurotoxicitu, účinky na reprodukciu mužov, vývojovú toxicitu a karcinogenitu; keďže panel CONTAM takisto poznamenal, že akrylamid je mutagén zárodočných buniek a že v súčasnosti neexistujú žiadne zavedené postupy na posúdenie rizika pri použití tohto sledovaného parametra; keďže panel CONTAM konkrétnejšie potvrdil predchádzajúce hodnotenia, že akrylamid v potravinách potenciálne zvyšuje riziko vzniku rakoviny u spotrebiteľov vo všetkých vekových skupinách;

G. keďže toxicita akrylamidu bola uznaná už v roku 2002 v spoločnej správe FAO/WHO ([9]); keďže Medzinárodná agentúra pre výskum rakoviny (IARC) klasifikovala akrylamid ako „pravdepodobný ľudský karcinogén“ ([10]), podľa amerického národného toxikologického programu (NTP) je „rozumný predpoklad, že je ľudským karcinogénom“ ([11]) a podľa Agentúry USA na ochranu životného prostredia (EPA) je „pre ľudí pravdepodobne karcinogénny“ ([12]);

H. keďže vlastnosti akrylamidu narúšajúce endokrinný systém sa rozoberajú vo viacerých vedeckých štúdiách ([13]) a je naliehavo potrebné ich preskúmať;

([6]) Infokarta akrylamidu ECHA, https://echa.europa.eu/de/substance-information/-/substanceinfo/100.001.067?_disssubsinfo_WAR_disssubsinfoportlet_backURL=https%3A%2F%2Fecha.europa.eu%2Fhome%3Fp_p_id%3Ddisssimplesearchhomepage_WAR_dissearchportlet%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D2%26_disssimplesearchhomepage_WAR_disssearchportlet_sessionCriteriaId%3D. Pozri aj zhrnutie klasifikácie a označovania agentúry ECHA, https://echa.europa.eu/de/information-on-chemicals/cl-inventory-database/-/discli/details/104230: karcinogénna látka 1B (predpoklad), mutagénna 1B (predpoklad), toxická pre reprodukciu 2 (podozrenie), senzibilizujúca pokožku 1 a STOT 1 (toxicita pre špecifický cieľový orgán – ovplyvňujúca nervový systém s opakovanou expozíciou).

([7]) Summary and conclusions of the sixty-fourth meeting of the Joint FAO/WHO Expert Committee on Food Additives (Zhrnutie a závery zo šesťdesiateho štvrtého zasadnutia Spoločného výboru expertov FAO/WHO pre prídavné látky v potravinách) (DOHaD) (JECFA), 8. – 17. februára 2005, http://www.fao.org/3/a-at877e.pdf. Pozri aj Matoso, V., Bargi-Souza, P., Ivanski, F., Romano, M.A., Romano, R.M., ‘Akrylamid: Preskúmanie jeho toxických účinkov vzhľadom na koncepciu vývojového pôvodu zdravia a chorôb (DOHaD), *Food Chemistry*, 15. júna 2019; 283:422 – 430, https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30722893/

([8]) Vestník EFSA 2015; 13(6):4104, http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4104

([9]) Správa spoločnej konzultácie FAO/WHO s názvom Health Implications of Acrylamide in Food (Vplyv akrylamidu v potravinách na zdravie), 25. – 27. júna 2002, https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42563/9241562188.pdf?sequence=1

([10]) „IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans“, Some Industrial Chemicals, IARC, Lyon, Francúzsko, 1994, https://publications.iarc.fr/Book-And-Report-Series/Iarc-Monographs-On-The-Identification-Of-Carcinogenic-Hazards-To-Humans/Some-Industrial-Chemicals-1994. Pozri tiež Zhivagui, M., Ng, A.W.T., Ardin, M., et al., „Experimental and pan-cancer genome analyses reveal widespread contribution of acrylamide exposure to carcinogenesis in humans“, Genome Research, 2019; 29 (4):521 – 531, https://www.iarc.fr/wp-content/uploads/2019/03/pr267_E.pdf

([11]) Report on Carcinogens, Acrylamide, National Toxicology Programme, Department of Health and Human Services (Správa o karcinogénoch, akrylamide, národný toxikologický program, Ministerstvo zdravotníctva a služieb ľuďom), štrnáste vydanie 2016, https://ntp.niehs.nih.gov/ntp/roc/content/profiles/acrylamide.pdf

([12]) Toxicological review of Acrylamide (Toxikologické preskúmanie akrylamidu) (CAS No.79-06-1), marec 2010, Agentúra na ochranu životného prostredia USA, Washington, DC, https://nepis.epa.gov/Exe/ZyPDF.cgi/P1006QL0.PDF?Dockey=P1006QL0.PDF

([13]) Matoso, V., Bargi-Souza, P., Ivanski, F., Roman, M.A., Romana, R.M., „Acrylamide: A review about its toxic effects in the light of Developmental Origin of Health and Disease (DOHaD) concept“ (Akrylamid: Preskúmanie jeho toxických účinkov vzhľadom na koncepciu vývojového pôvodu zdravia a chorôb), Food Chemistry 283 (2019) 422-430, https://www2.unicentro.br/ppgvet/files/2019/11/3-Acrylamide-A-review-about-its-toxic-effects-in-the-light-of-Developmental-Origin-of-Health-and-Disease-DOHaD-concept.pdf?x26325, Kassotis, C.D., et al., „Endocrine-Disrupting Activity of Hydraulic Fracturing Chemicals and Adverse Health Outcomes After Prenatal Exposure in Male Mice“ (Endokrinná disruptorová aktivita hydraulických karcinogénnych chemikálií a nežiaduce zdravotné účinky po prenatálnej expozícii samcov myší), *Endocrinology*, December 2015, 156(12):4458–4473, https://academic.oup.com/endo/article/156/12/4458/2422671, Hamdy, S.M., Bakeer, H.M., Eskander, E.F., Sayed, O.N., „Effect of acrylamide on some hormones and endocrine tissues in male rats“ (Účinok akrylamidu na niektoré hormóny a endokrinné tkanivá u samcov potkanov), Human & Experimental Toxicology 2012, 31(5):, 483-91, https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0960327111417267

Štvrtok 8. októbra 2020

Zásada preventívnosti

I. keďže v článku 191 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) sa stanovuje zásada predbežnej opatrnosti ako jedna zo základných zásad Únie;

J. keďže v článku 168 ods. 1 ZFEÚ sa uvádza, že „pri stanovení a uskutočňovaní všetkých politík a činností Únie sa zabezpečí vysoká úroveň ochrany ľudského zdravia“;

Osobitné právne požiadavky

K. keďže v článku 2 ods. 1 a 2 nariadenia (EHS) č. 315/93 sa stanovuje, že potraviny obsahujúce kontaminant v množstve, ktoré je neprijateľné z hľadiska verejného zdravia, a najmä na toxikologickej úrovni, sa nesmú uvádzať na trh, a že hodnoty kontaminantov sa musia udržiavať na takej nízkej úrovni, akú je možné primerane dosiahnuť dodržiavaním osvedčených postupov vo všetkých fázach výroby potravín;

L. keďže v nariadení (EÚ) 2017/2158 sa od prevádzkovateľov potravinárskych podnikov vyžaduje, aby uplatňovali opatrenia na zmiernenie a vykonávali určité činnosti na zníženie hladín akrylamidu v určitých potravinách s cieľom zabezpečiť, aby hladiny akrylamidu vo výrobkoch zostali pod úrovňou referenčných hodnôt, ktoré sa používajú na overenie účinnosti opatrení na zmiernenie odberom vzoriek a analýzou;

M. keďže referenčné hodnoty stanovené v nariadení (EÚ) 2017/2158 sa uplatňujú od apríla 2018 a Komisia ich má preskúmať každé tri roky, pričom prvýkrát do troch rokov po nadobudnutí účinnosti uvedeného nariadenia s cieľom stanoviť nižšie hodnoty ([14]);

N. keďže pre viaceré kategórie výrobkov, ako sú zeleninové lupienky, krokety alebo ryžové krekry, z ktorých niektoré preukázateľne obsahujú vysoké množstvo akrylamidu, chýbajú referenčné hodnoty; keďže v odporúčaní Komisie (EÚ) 2019/1888 ([15]) sa stanovuje neúplný zoznam kategórií potravín, ktoré by sa mali pravidelne monitorovať z hľadiska prítomnosti akrylamidu;

O. keďže v súlade s článkom 2 ods. 3 nariadenia (EHS) č. 315/93 môže Komisia v záujme ochrany verejného zdravia ustanoviť v prípade potreby maximálne tolerancie pre špecifické kontaminujúce látky; keďže zatiaľ neboli stanovené žiadne maximálne hodnoty obsahu akrylamidu v potravinách; keďže v odôvodnení 15 nariadenia (EÚ) 2017/2158 sa uvádza, že na doplnenie opatrení na minimalizáciu množstiev akrylamidu by sa malo zvážiť stanovenie maximálnych množstiev akrylamidu v určitých potravinách;

Návrh nariadenia Komisie

P. keďže Komisia vo svojom návrhu nariadenia uznáva, že je dôležité, aby množstvo akrylamidu v potravinách bolo na čo najnižšej rozumne dosiahnuteľnej úrovni;

Q. keďže Komisia vo svojom návrhu nariadenia navrhuje stanoviť maximálne hodnoty len pre dve veľmi špecifické kategórie potravín, a to pre „sušienky a sucháre pre dojčatá a malé deti“ (150 μg/kg, čo zodpovedá súčasnej referenčnej hodnote) a „detské potraviny, potraviny spracované na báze obilnín pre dojčatá a malé deti okrem sušienok a suchárov“ (50 μg/kg, čo dokonca o 10 μg/kg prevyšuje súčasnú referenčnú hodnotu, ktorá je 40 μg/kg);

R. keďže údaje o výskyte, z ktorých Komisia vo svojom návrhu nariadenia vychádzala, pochádzajú z obdobia 2015 až 2018; keďže ak má mať nariadenie (EÚ) 2017/2158 vplyv na množstvo akrylamidu v potravinách, možno odôvodnene očakávať, že výrobcovia potravín už dosiahli aspoň referenčnú hodnotu, ktorá bola ustanovená pred tromi rokmi;

Situácia na trhu a posúdenie návrhu nariadenia Komisie

S. keďže z výskumu, ktorý na jeseň 2018 uskutočnilo desať spotrebiteľských organizácií v celej Európe ([16]), vyplynulo, že celý rad výrobkov, ktoré nepatria do dvoch kategórií regulovaných v návrhu nariadenia Komisie, ako sú sušienky a oblátky, často konzumujú deti vo veku do troch rokov, pričom niektoré z týchto výrobkov sú zjavne uvádzané na trh so zameraním na deti (napríklad dizajn balenia s postavičkami z kreslených filmov, ktoré sú lákadlom pre deti); keďže podobnú situáciu možno predpokladať v prípade výrobkov, ako sú krekry alebo raňajkové cereálie;

([14]) Článok 5 a odôvodnenie 11 nariadenia (EÚ) 2017/2158.

([15]) Odporúčanie Komisie (EÚ) 2019/1888 zo 7. novembra 2019 o monitorovaní prítomnosti akrylamidu v určitých potravinách (Ú. v. EÚ L 290, 11.11.2019, s. 31).

([16]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf

T. keďže referenčná hodnota pre „sušienky a oblátky“ (350 µg/kg) a referenčná hodnota pre „sušienky a sucháre pre dojčatá a malé deti“ (150 µg/kg) sa výrazne líšia, pričom rodičia nie sú informovaní o rozdiele v požadovanom maximálnom obsahu akrylamidu;

U. keďže sa takisto zistilo, že v prípade sušienok a oblátok tretina testovaných výrobkov dosahovala úroveň referenčnej hodnoty alebo ju presahovala a takmer dve tretiny sušienok a oblátok, ktoré boli označené ako „často konzumované deťmi vo veku do troch rokov“, by nespĺňali referenčnú hodnotu stanovenú pre kategóriu „sušienky a sucháre pre dojčatá a malé deti“;

V. keďže je nesporné, že výskyt akrylamidu v potravinách možno minimalizovať uplatnením príslušných opatrení na jeho minimalizáciu ([17]); keďže sa preukázalo, že vo všetkých kategóriách potravín možno vyrábať výrobky s nízkym obsahom akrylamidu ([18]);

W. keďže pokiaľ ide o návrh nariadenia Komisie, z údajov spotrebiteľského prieskumu ([19]) z roku 2018, ako aj z údajov o výskyte pochádzajúcich z databázy úradu EFSA za obdobie 2015 až 2018 vyplýva, že veľkej väčšine výrobcov sa v oboch kategóriách potravín podarilo ľahko dosiahnuť nižšie hodnoty akrylamidu, ako sú navrhované hodnoty 150 µg/kg a 50 µg/kg; keďže možno predpokladať, že takmer všetky výrobky môžu dnes spĺňať tieto hodnoty; keďže je preto potrebné stanoviť prísnejšie hodnoty a podnecovať tak k ďalšiemu znižovaniu;

X. keďže stanovenie maximálnych hodnôt nepochybne uľahčuje členským štátom presadzovanie predpisov týkajúcich sa akrylamidu; keďže maximálne hodnoty sa však musia stanoviť v súlade so zásadou ALARA („na čo najnižšej rozumne dosiahnuteľnej úrovni“), ako sa uvádza v článku 2 nariadenia (EHS) č. 315/93;

Y. keďže na záver možno konštatovať, že väčšina výrobkov na trhu už bez problémov spĺňa hodnoty navrhnuté v návrhu nariadenia Komisie, a ukázalo sa, že nižšie hodnoty možno dosiahnuť bez toho, aby bolo potrebné vyvinúť veľké úsilie;

Ďalšie úvahy

Z. keďže ďalší výskum by mohol prispieť k porozumeniu dôvodom vysokej variability obsahu akrylamidu v rôznych kategóriách potravín a pomôcť určiť stratégiu na minimalizáciu tvorby akrylamidu;

AA. keďže je kľúčové monitorovať účinnosť predpisov týkajúcich sa akrylamidu; keďže si to vyžaduje, aby členské štáty vykonávali účinné a dostatočne časté kontroly a zbierali údaje o výskyte akrylamidu;

AB. keďže verejné informačné kampane môžu prispieť k zvýšeniu informovanosti spotrebiteľov o výrobkoch s potenciálne vyšším obsahom akrylamidu a oboznámiť ich s tým, ako obmedziť vystavenie akrylamidu pri varení;

1. vznáša námietku voči prijatiu návrhu nariadenia Komisie;

2. domnieva sa, že návrh nariadenia Komisie nie je v súlade s cieľom a obsahom nariadenia (EHS) č. 315/93;

3. domnieva sa, že ak sa aj naďalej budú povoľovať vysoké hodnoty obsahu akrylamidu v potravinách, môže to mať nepriaznivé účinky na zdravie európskych spotrebiteľov; preto považuje za nanajvýš dôležité znižovať množstvo akrylamidu v potravinách;

4. domnieva sa, že navrhované maximálne množstvo akrylamidu v kategórii potravín „detské potraviny, potraviny spracované na báze obilnín pre dojčatá a malé deti okrem sušienok a suchárov“ by sa malo znížiť a určite by nemalo presahovať súčasnú referenčnú hodnotu 40 µg/kg;

([17]) Pozri nariadenie (EÚ) 2017/2158.
([18]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf
([19]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf

Štvrtok 8. októbra 2020

5. domnieva sa, že navrhované maximálne množstvo akrylamidu v kategórii potravín „sušienky a sucháre pre dojčatá a malé deti“ by sa malo jednoznačne znížiť pod úroveň súčasnej referenčnej hodnoty 150 µg/kg;

6. vyzýva Komisiu, aby stanovila prísne maximálne hodnoty nielen pre dve kategórie výrobkov uvedené v návrhu nariadenia Komisie, ale aj pre iné kategórie výrobkov, pričom najnaliehavejšie je to v prípade sušienok a suchárov, ktoré nepatria do osobitnej kategórie „sušienky a sucháre pre dojčatá a malé deti“;

7. so záujmom očakáva revíziu referenčných hodnôt zameranú na ich zníženie, ktorá sa má uskutočniť v apríli 2021; trvá na tom, že referenčné hodnoty musia odrážať neustále znižovanie prítomnosti akrylamidu v potravinách a musia sa zameriavať na tých, ktorí dosahujú najlepšie výsledky, s cieľom motivovať výrobcov k ďalšiemu úsiliu;

8. víta odporúčanie (EÚ) 2019/1888 zo 7. novembra 2019 o monitorovaní prítomnosti akrylamidu v určitých potravinách; trvá na tom, že pre kategórie výrobkov, u ktorých sa preukázal vysoký obsah akrylamidu, je potrebné rýchlo stanoviť referenčné hodnoty (prípadne následne aj maximálne hodnoty);

9. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zintenzívnili výskum v oblasti tvorby akrylamidu v potravinách, aby mohli určiť stratégie na minimalizáciu tvorby akrylamidu; žiada, aby Komisia a členské štáty podnecovali výskum o akrylamide a glycidamide, pokiaľ ide o ich prípadné vlastnosti endokrinných disruptorov;

10. vyzýva členské štáty, aby posilnili svoje kapacity v oblasti kontroly potravín s cieľom monitorovať účinnosť predpisov týkajúcich sa akrylamidu a aby zhromažďovali, zverejňovali a poskytovali údaje o výskyte akrylamidu úradu EFSA;

11. žiada Komisiu a členské štáty, aby informovali verejnosť o kategóriách výrobkov s potenciálne vyšším obsahom akrylamidu a o stratégiách, ako obmedziť vystavenie akrylamidu pri varení;

12. žiada Komisiu, aby stiahla svoj návrh nariadenia a predložila výboru nový návrh;

13. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade, Komisii a vládam a parlamentom členských štátov.